

of the fortified area was the confidential data. The author comes to the conclusion that the Mogyliv-Yampilsky fortified area was the important strategy object that was created to protect the state borders and to avoid the military attacks of enemies.

Key words: *Mogyliv-Yampilsky fortified area, division, regiment, boundary detachment, garnison, the Dnister River.*

УДК 94(477.52/.54)«1941/1943»(1-074)

В. М. Красноп'юров

ТАЄМНА ПОЛЬОВА ПОЛІЦІЯ У ВІЙСЬКОВІЙ ЗОНІ ОКУПАЦІЇ УКРАЇНИ: ОРГАНІЗАЦІЯ, СТРУКТУРА ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ

Автор торкається проблеми створення, структури та функціонування таємної польової поліції у військовій зоні окупації України в 1941–1943 рр. Надає причини створення цієї поліції, особливості організації, перелік завдань та особливості взаємодії з іншими силовими підрозділами третього райху на окупованих територіях.

Ключові слова: *таємна польова поліція, уніформа чиновників, зона окупації, вермахт.*

Постановка проблеми. Донині, не зважаючи на велику кількість наукових робіт, історія окупації має багато маловивчених аспектів. Погляд на цю сторінку історії з боку поліцейських структур, котрих на територіях підпорядкованих військовим комендатурам була значна кількість, дозволяє досліднику не тільки доповнити науковий доробок, але й розкрити нові аспекти окупаційної доби. Варто зазначити, що обрана для вивчення автором таємна польова поліція (німецькою «Geheimfeldpolizei» (далі – ГФП), була однією з найважливіших військових структур вермахту. А отже, її дослідження проливає світло на характер окупаційної та військової політики нацистської Німеччини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема ГФП є досить малодослідженою у радянській та вітчизняній історіографії. Історики часто зосереджувалися на її каральній функції, не вдаючись у подробиці організації, структури та інших аспектів функціонування. До проголошення незалежності України, часто, здебільшого з ідеологічних міркувань, науковці не розрізняли такі два досить різні поняття, як гестапо та таємна польова поліція. Варто зазначити, що сучасна українська історична наука дещо поглибилась у дослідженні цієї структури. Так, харківський історик А. В. Скоробогатов навів структурні характеристики та особливості функціонування таємної польової поліції у військовій зоні окупації України, а саме: у Харківській, Сумській, Чернігівській, Донецькій та Луганській областях [1]. Також цю тему частково розкривали такі українські дослідники, як: О. В. Романько [2], А. Гогун [3], І. К. Патриляк та М. А. Боровик [4].

Російська історіографія також нещодавно звернула увагу до вивчення таємної польової поліції. У праці Д. Жукова та І. Ковтуна глибоко розкриваються аспекти взаємодії цієї німецької структури та місцевої поліції [5]. Певних питань функціонування ГФП торкався дослідник С. Чуев [6].

Детальніше таємну польову поліцію досліджували німецькі та американські вчені. Німецький історик Й. Вурдак детально проаналізував процес створення, організації цієї поліцейської структури [7]. Американські дослідники Г. Уільямсон і Р. Вольстад зосередилися на дослідженні підрозділів та ієрархії ГФП [8].

Основними джерелами дослідження є розпорядження та звіти командування груп армій Південь та Центр, тилових та прифронтових районів А та Б, начальників польових та гарнізонних комендатур, структур поліції та порядку СС, що містяться у Центральному державному архіві вищих органів влади та Центральному державному архіві громадських об'єднань в Києві.

Метою даної роботи є дослідження організації, структури та функціонування таємної польової поліції у військовій зоні окупації України. Завданнями є: а) вивчити організаційні та структурні складові польової жандармерії; б) проаналізувати основні функції; в) визначити місце та роль польової поліції в окупаційному поліційному апараті; г) охарактеризувати особливості взаємодії з німецькими та місцевими поліційними формуваннями.

Виклад основного матеріалу. Таємна польова поліція, на перший погляд, була військовим аналогом гестапо – таємної державної поліції, створеної у 1933 р. в Німеччині, що

виконувала функції безпеки. Але перша мала певні відмінності, котрі відрізнялися і у зв'язку з середовищем, в якому діяла, і управлінням, і особливостями її використання. Нагальність військової організації, котра могла протидіяти шпіонажу, саботажу, деморалізації військ та боротися з супротивом на окупованих територіях, німецькі військові усвідомили ще під час франко-пруської війни 1870–1871 рр. [7].

Уособленням такої структури в армії третього району стала таємна польова поліція. До 1939 р. німецькому військовому командуванню стало зрозуміло, що вермахт потребує спеціальної організації, котра могла б виконувати вищезгадані функції у військових районах. Офіційно початок її формування розпочався з 21 липня 1939 р., а саме з наказу Верховного командування вермахту генерал-полковника Вільгельма Кейтеля. Вже 2 серпня 1939 р. перша група таємної польової поліції була зорганізована, як учбово-тренувальна, і поклала початок створенню усєї структури німецької військової таємної поліції часів Другої світової війни [8, 16].

Варто зауважити, що створення підрозділів майбутньої таємної поліції вермахту розпочалось ще у 1936 р. в часи іспанської громадянської війни 1936–1939 рр. Операційна група кількістю в тридцять чоловік, відома під грифом «S/88/Is», співпрацюючи із секретною службою військ Франко, шукала німецьких громадян, котрі були задіяні в інтернаціональних бригадах. За договором з «Каудильйо», громадян Німеччини допитували та вивозили на Батьківщину без перепон. Пізніше бійці майбутніх груп ГФП були використані в інших військових інтервенціях: проти Австрії та Чехословаччини. Також у результаті цих кампаній була відпрацьована взаємодія айнзатцгруп, поліції безпеки та СД, а також майбутніх підрозділів ГФП. Перша арештувала потенційних противників окупантів, друга ж слідувала за безпекою у нових військових областях [7]. Отже, до офіційного створення польова поліція мала певний досвід, а факт її створення отримав нову актуальність.

За весь час війни було створено приблизно дев'яносто груп таємної польової поліції [7]. Але сталої кількості не було, адже змінювалась протягом усєї війни. Загальна кількість груп ГФП у сухопутних військах становила у 1939 р. – 15, у 1940 – 37, у 1941 – 43, у 1942/43 – 83 та у 1944 – 68 [1, 56]. Кожна група розташовувалася при штабі армії, а її чисельність залежала від території, де їх використовували. У 1939–1940 рр. на окупованих територіях діяли підрозділи, котрі налічували 50 співробітників. А саме: 1 високопоставлений чиновник в якості голови, 32 поліцейських на місцях та 17 чоловіків військової підтримки. Інша ситуація склалася на окупованих територіях СРСР, де група ГФП складалася з 95 службовців (1 фюрер, 9 військових чиновників, 45 поліцейських та 40 чоловіків військового допоміжного персоналу). Всі вони носили військову форму зі скороченням GFP на погонах [9, 144]. Але за потребою чисельність могла і збільшуватися. Так, група таємної польової поліції № 729, що розміщувалась у Клінцях, мала розмір в 120 солдат та офіцерів [8, 16–17]. Чиновниками поліції були поліцейські комісари, поліцейські та секретарі у ранзі офіцерів. Допоміжний персонал складався з унтер-офіцерів та солдатів, а також з молодшого військового персоналу [10, 11].

ГФП відносилась до категорії військових чиновників. Вона знаходилась у підпорядкуванні шефа поліції сухопутних військ, що служив безпосередньо при верховному командуванню вермахту. Спочатку його посада відповідала званню майора, а з 24 липня 1939 р. була прирівняна до полковничої. Шефу поліції сухопутних військ підпорядковувався директор польової поліції. Останній був у складі командування армії і контролював діяльність групи ГФП. Чиновники цієї поліції найчастіше набиралися зі співробітників кримінальної поліції та мали ті ж права, що і звичайні поліцейські та співробітники Служби безпеки і прикомандировувалися до Вермахту [6, 63]. Усі кадрові питання вирішувалися спільно з ОКВ і шефом поліції безпеки та СД. Чиновники ГФП мали службові відзнаки не вермахту, а поліції безпеки з додатком «фельдполіцай». Але службовці вермахту – солдати, унтер-офіцери, які використовувалися переважно як допоміжний персонал (караул, водії, писарі), мали військові звання. Вони становили рядовий склад у ході акцій ГФП проти партизан та цивільного населення [1, 56]. Після того, як у 1943 р. Люфтваффе сформували власну військову поліцію, структура таємної польової поліції знову змінилася. Тепер посада військових чиновників прирівнювалася до армійських звань наступним чином [8, 16–18]: *Feldpolizeichef der Wehrmacht* (шеф польової поліції вермахту) відповідав посаді генерал-майора; *Heeresfeldpolizeichef* (шеф польової поліції сухопутних військ) відповідав посаді полковника;

Oberfeldpolizeidirektor (комісар польової поліції) відповідав посаді гауптман-капітана; Feldpolizeiobersekretar/inspector (секретар польової поліції) відповідав посаді лейтенанта; Feldpolizeiassistent (асистент польової поліції) відповідав посаді унтер-офіцера.

Як було зазначено, чиновники таємної польової поліції часто набиралися зі співробітників кримінальної поліції та мали ж ті права, що і звичайні поліцейські співробітники служби безпеки (Sicherheitsdienst). Також службовці набиралися з її цивільного аналога гестапо [5, 26]. При виконанні обов'язків вони могли носити як уніформу, так і цивільний одяг. Кожний співробітник цієї структури, крім особистого жетону та солдатської книжечки, мав перепустку в зеленій обкладинці з його фотографіями в цивільному та форменому одязі, а також поліцейський жетон. Надавши свої службові документи, співробітник GFP міг безперешкодно пройти блокпости, заходити у будівлі військових організацій, користуватися військовим зв'язком, отримувати у своє розпорядження військовий транспорт, використовувати для виконання службових обов'язків військове обладнання та приміщення, а також безкоштовно користуватися громадським транспортом [8, 17].

Офіційно для співробітників таємної військової поліції була встановлена уніформа кольору фельдграу, прийнята для всіх військових чиновників в (Heeresbeamten), з наступними відмінностями:

- петлиці: темно-зелені зі звичайними армійськими «катушками» (Litzen), та сіро-голубим прикладним кольором (прийняті також у службі військової юстиції). Кант прикладного кольору розташовувався по трьох сторонах петлиць (був відсутній спереду).

- погони: стандартні погони військових чиновників із сіро-голубими кантами з шифруванням «GFP» зі штампованих з білого металу літер. Також монограма кріпилася на стандартні армійські погони військовослужбовців, що тимчасово надавалися службі таємній військовій поліції.

- нарукавна стрічка: чорна з тканини стрічка шириною 4 см із вишитим готичним шрифтом алюмінієвим написом «Geheime Feldpolizei». Стрічки призначалися для носіння у нижній частині лівого рукава, але залишається неясним, як часто використовувався цей елемент знаків розрізнення в дійсності.

- службовий жетон: для чинів німецької військової поліції було встановлено декілька варіантів службових жетонів. Найбільш відомі КРІПО (державної кримінальної поліції – Staatliche Kriminalpolizei) та гестапо (таємної державної поліції – Geheime Staatspolizei). Жетони таємної польової поліції зустрічаються у сучасних колекціях рідко та мають деякі відмінності. Вони округлої, а не овальної форми та мають зображення армійської, а не державної емблеми. На реверсі написи прописаними латинськими буквами: у верхній частині – полуколом «Oberkommando des Heeres», усередині жетона – у два рядки горизонтально «Geheime Feldpolizei». Нижче розташований особистий номер. Жетони штампувалися з металу срібного кольору.

Збереглося чимало повідомлень про діяльність таємної польової поліції, а два її співробітники отримали нагороди Срібним Німецьким хрестом (він вручався часто за загальні заслуги, а не за проявлену хоробрість). Це обер-директор польової поліції, який командував її частинами на Південному Сході, д-р Роман Лоос та шеф польової поліції сухопутних військ Карл Циглер [8, 18].

Підрозділи ГФП були представлені групами (Geheime Feldpolizei Gruppe), комісаріатами (Kommissariate), зовнішніми командами (Aussenkommandos) та відділами. Групи знаходились при штабах груп армій, армій та польових комендатурах. Комісаріати і команди – при корпусах, дивізіях та гарнізонних комендатурах. Групи таємної поліції підпорядковувалися офіцеру абверу відділу Іс штабу відповідної армії або польової комендатури. Підрозділи ГФП могли надаватися об'єднаним частинам вермахту, в основному охоронним дивізіям [5, 26].

Протягом війни на території військової зони окупації України побувало приблизно сім груп таємної польової поліції. А саме: 703 група ГФП, яка була створена 26.04.1941 р. і розташовувалася на Сумщині. Входила до складу групи армій «Центр» 708 група ГФП, яка була створена 26.04.1941 р. і розташовувалася в м. Щорс Чернігівської області. Входила до складу 454-тої охоронної дивізії 719 група ГФП, яка була створена 25.05.1941 р. і розташовувалася у м. Чугуєв Харківської області. Входила до складу груп армій «Південь» 721 група ГФП, яка була створена 25.05.1941 р. і розташовувалась в м. Ромни Сумської області. Входила до складу 6-ї армії Вермахту [1, 57] 725 група ГФП, яка була створена 25.05.1941 р. і

розташовувалась у м. Куп'янськ Харківської області. Входила до складу 6-ї армії вермахту (з 1943 р. – до 8-ї армії 730 група ГФП, яка була створена 21.06.1941 р. і розташовувалась на Сумщині. Входила до складу групи армій «Південь» 739 група ГФП, яка була створена 21.06.1941 р. і розташовувалась у м. Сталіно (Донецьк) [11, 4].

Окремі чотири групи таємної польової поліції діяли і у Криму, а саме [2, 49]: 647 група ГФП, створена 10.09.1940 р. і до вторгнення в СРСР до 1941 р. використовувалася у Франції. У жовтні 1942 р. була відправлена у Крим, а потім введена у склад 8-ї армії; 312 група ГФП, створена 26.08.1939 р. і діяла на території Криму з 1942 по 1943 рр. Потім увійшла до складу 17-ї армії 711 група ГФП, яка була створена 26.04.1941 р. і входила Південної групи армій. 720 група ГФП, створена 21.05.1941 р., діяла на півдні СРСР, а на території Української СРСР у Криму [7].

На окупованих територіях СРСР таємна польова поліція знаходилась також в оперативно-му підпорядкуванні органів військової контррозвідки, а саме управління «Абвер», у складі якого знаходився «Feldpolizei der Deutsche» (начальник полковник В. Кріхбаум) [5, 26].

Службові накази щодо використання груп таємної польової поліції у рамках контррозвідального характеру мали віддаватися: відділами розвідки та контррозвідки при командуванні армій і танкових груп – в охоронних дивізіях начальниками оперативних відділів, а при командуванні комендатур вермахту начальниками відповідних місцевих органів контррозвідки [10, 11].

Таємна польова поліція була універсальним органом, тому виконувала широкий спектр завдань. Більше того, її функції видозмінювалися у залежності від ситуації на окупованих територіях третього райху. Діяльність органу у Північній та Західній Європі мало зовсім іншу форму, ніж на Східному фронті. У Нідерландах, Данії та Норвегії вона виконувала, в основному, схожу до служби безпеки поліції Німеччини, тільки у військових. У Бельгії та Франції ГФП була виконавчим органом військових, що використовувався для боротьби з актами супротиву, шпionажу союзників та їх саботажу, стримувала деморалізацію німецьких військ, а також залучалася до протидії проти місцевого населення (затримання, депортації та розстріли заручників).

На Сході та Балканах ГФП постійно залучалась до боротьби проти партизан, незадоволених, та етнічних груп, особливо євреїв. Представники таємної поліції шукали інформаторів та агентів партизан серед місцевого населення. Самі їх вводили в оточення супротиву, аби ідентифікувати, а потім знищували їх точки збору [7].

Більш широко розкриває спектр завдань таємної польової поліції у СРСР наказ головного командування сухопутних сил № 241/41, від 11.06.1942 р. Згідно з ним, ГФП виконувала такі завдання:

А. У районі оперативних дій та в зайнятих областях, у яких виконавча влада належить військовому командуванню, вона займається розслідуванням та боротьбою проти державної зради, шпionажу, диверсій, пропаганди супротивника та намагань розкладання військового складу, проводить роз'яснювальну діяльність у військових установах і у військах з питань контррозвідального характеру, забезпечує втілення у життя заходів, пов'язаних з безпекою району оперативних дій, та здійснює контроль над проведенням таких заходів. Виконує завдання поліції безпеки у випадку, коли вони не покладені на польову жандармерію та на начальника поліції безпеки. В особливих випадках проводять розшук.

Б. В інших областях, де були німецькі війська, але виконавча влада не належала військовому командуванню, таємна польова поліція займається розслідуваннями та боротьбою проти державної зради, шпionажу, диверсій, пропаганди та спроб руйнації на цій території. Військовим частинам вермахту структури ГФП проводять роз'яснювальну роботу.

У цьому документі до того ж перераховані права та повноваження співробітників ГФП, котрі надавалися їм для здійснення їхніх завдань. Вони були такими:

А. Установи та чиновники таємної польової поліції мають повноваження, якими наділені органи і чиновники поліції і служби безпеки.

Б. Чиновники ГФП мають право, у випадках крайньої необхідності, на основі їх посвідчення вимагати допомоги у польової жандармерії (ще один вид поліцейської структури, що діяла на території підконтрольної вермахтом), а також у будь-якого військовослужбовця. Ця вимога, якщо вона стосується завдання, має виконуватись.

В. Чиновники таємної польової поліції мають право на арешт військовослужбовців вермахту за їх злочини і проступки. Арешт проводиться зі згодою з відповідним командуван-

ням. У випадку, коли злочинець ловиться на місці злочину і є небезпека продовження протиправних дій, він може бути негайно заарештованим чиновниками ГФП, але відповідне командування після арешту має бути поставлено до відома. Також службовці цієї структури мали право, в рамках положень, що властиві для секретної державної поліції (гестапо), на арешт цивільних осіб, на проведення обшуків і конфіскацій, згідно з положеннями кримінального розшуку.

Г. Чиновники ГФП, на основі посвідчення, мали: право на перетинання загород, що виставлялися військовими установами, доступ до військових службових приміщень, засобів зв'язку, на використання усіх засобів транспорту, а також забезпечення продовольством і розквартируванням [10, 10–14].

На території військової зони окупації України службовці ГФП часто співпрацювали з різними родами поліційних та охоронних військ. Тільки поліція та охорона була представлена: безпосередньо ГФП, польовою жандармерією, підрозділами служби безпеки та СД. Також співпраця відбувалася з охоронними частинами та місцевою поліцією, набраною з колишніх громадян СРСР.

До прикладу, згаданий документ командування сухопутних військ так пояснював співпрацю поліційної структури: ГФП, в рамках загальних положень статуту, виконує завдання ексекютивного характеру у випадках шпіонажу, диверсій, зрадництва, пропаганди супротивника, замаху на військовослужбовців вермахту та спроб диверсій. Також виконання завдань, визначених поліцією безпеки зі співробітниками польової жандармерії. Наприклад, розслідування підкупу всередині вермахту. А за необхідності участь разом з іншими структурами у бойових діях [10, 14].

Залучення до бойових операцій представників ГФП відбувалось часто, особливо в районах високої активності партизанських загонів. Так, на Сумщині 16.07.1942 р. розвідувальний загін 708-ї групи таємної польової поліції разом з 80-ма угорцями зі складу 12-ї дивізії з Глухова, проводили розвідку у лісах південніше Дубовичів. Після поглиблення групи в середину лісу, угруповання було атаковане партизанами, що передяглися в угорську та німецьку форми. У результаті загинуло 12 службовців ГФП та 31 угорець, а 1 чиновник поліції пропав без вісті [12, 38].

Відбувалися і більш масштабні об'єднанні операції поліцейських та охоронних сил третього райху. В липні 1942 р. командуючий об'єднаними військами «Південь» видав наказ щодо встановлення порядку на територіях 194 та 197 комендатурах, що розташовувалися в Чернігівській та Сумській областях. Згідно нього, в операції мали брати участь підрозділи, що входили до складу 105-ї легкопіхотної дивізії, а саме: 57-й охоронний полк разом з підконтрольними йому 415 та 414 охоронними батальйонами, 1-й тюркський батальйон 444-ї охоронної дивізії, 213 батальйон козаків та 318-та танкова рота.

Щодо ГФП, то в районі операції вона мала отримати підкріплення. Управління комісара цієї поліції, доктора Хейнріха, з 5.07.42 р. мало розташовуватися в Конотопі. Потрібно було встановити тісні зв'язки з командуванням 105-ї дивізії, управліннями 194 та 197 польових комендатур, місцевими командними інстанціями, а також підрозділами служб безпеки СД, що діють у цьому районі. Таємна польова поліція мала отримувати накази від начальника цієї поліції оперативного тилового району груп армій «Південь». Також, згідно наказу, ГФП мала безпосередньо брати участь у всіх операціях:

А. У період підготовки непомітно вести розвідку, збираючи дані щодо надійності місцевих жителів та інші важливі свідчення для успішного проведення операцій.

Б. Проводити в ході операції окремі акції, допитувати полонених та застосовувати до них відповідні заходи.

В. Після акції проводити необхідні операції в цьому районі для остаточного заспокоєння ситуації.

Іншим підрозділам наказувалося всіма заходами підтримувати підготовчі заходи, що здійснювалися ГФП. Вона мала особливо піклуватися про своєчасні накази та розпорядження для громадськості та контролю за нею. Для цього залучати польову жандармерію та допоміжну поліцію [30].

Щодо місцевої поліції, то таємна польова контактувала з нею дуже часто. Особливо в плані контррозвідувальної роботи. Як відомо, радянська агентура часто зосереджувалася в місцевих адміністративних органах, включаючи поліцію. Так, згідно наказу по корпусу

№ 62 командування оперативним тиловим районом «Південь» від 22.02.1942 р., таємна польова поліція мала бути більш прискіплива до місцевих поліцаїв. Стверджувалося, що потрібна максимальна обережність при прийомі на роботу в органи української поліції і факт безперервного контролю над ними. За цими структурами поліції гарнізонна комендатура здійснює контроль силами ГФП. Зазначалося, що членам партизанських загонів вдалось проникнути в органи місцевої поліції, при цьому підтримувати зв'язок з посібниками [13, 23].

Висновки. Отже, таємна польова поліція хоч і мала певні схожі ознаки з гестапо, але була підпорядкована командуванню армій, була невід'ємною складовою частинною вермахту, що відповідала за безпеку. Створення ГФП розпочалось з 1936 р., а основа організація з 1939 р. Вона мала велику кількість груп, 7 з яких розташовувалися у військовій зоні окупації України і ще 3 у Криму. Мала розгалужену структуру, що, як і її функції, видозмінювалась в залежності від місця її використання. Найбільший спектр завдань виконувала на Східному фронті – на Балканах та СРСР. Особливості ГФП у тому, що вона взаємодіяла з широким спектром охоронних та поліцейських структур вермахту. Активно брала участь у боротьбі проти партизан та агентурної радянської мережі.

Список використаної літератури

1. Скоробогатов А. В. Харків у часи німецької окупації (1941–1943) / А. В. Скоробогатов. – Х. : Прапор, 2004. – 368 с.
2. Романько О. В. Крым под пятой Гитлера. Немецкая оккупационная политика в Крыму 1941–1944 гг. / О. В. Романько. – М. : Вече, 2011. – 432 с.
3. Гогун А. Сталинские коммандос. Украинские партизанские формирования 1941–1944. / А. Гогун – М. : Российская политическая энциклопедия, 2012. – 554 с.
4. Патриляк І. К. Україна в роки Другої світової війни: спроба нового концептуального погляду / І. К. Патриляк, М. А. Боровик. – Ніжин : Вид. ПП Лисенко М. М., 2010. – 590 с.
5. Жуков Д. Русская полиция / Д. Жуков, И. Ковтун. – М. : Вече, 2010. – 304 с.
6. Чуев С. Проклятые солдаты / С. Чуев. – М. : Изд-во Эксмо ; Изд-во Яуза, 2004. – 576 с.
7. Wurdack J. Feldgendarmarie [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lexikon-der-wehrmacht.de/Gliederungen/Ordnungstruppen/FG.htm>.
8. Уильямсон Г. Немецкая военная полиция 1939–1945 / Г. Уильямсон, Р. Вольстад. – М. : АСТ, 2005. – 64 с.
9. Центральний державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України), ф. КМФ-8, оп. 2, спр. 458.
10. ЦДАВО України, ф. КМФ-8, оп. 2, спр. 240.
11. ЦДАВО України, ф. КМФ-8, оп. 2, спр. 162.
12. ЦДАВО України, ф. КМФ-8, оп. 2, спр. 466.
13. ЦДАВО України, ф. КМФ-8, оп. 2, спр. 170.

Одержано редакцією 11.05.2014

Прийнято до публікації 23.06.2014

Аннотация. Краснояров В. М. Тайная полиция в зоне оккупации Украины: организация, структура и функционирование Автор затрагивает проблему создания, структуры и функционирования тайной полевой полиции в военной зоне оккупации Украины в 1941–1943 гг. Показывает причины создания этой полиции, особенности организации, перечень задач и особенности взаимодействия с другими силовыми подразделениями третьего рейха на оккупированных территориях.

Ключевые слова: тайная полевая полиция, униформа чиновников, зона оккупации, вермахт.

Summary. Krasnopyorov V. Secret Field Police in the military occupation zone of Ukraine: organization, structure and functioning. The author focused on the organization, structure and functioning of the Secret Field Police in the military zone on the occupied Ukrainian territory. The research mostly uses problematic, periodization as well as analytical method. The study is based on a broad base of archival documents of military commandant's offices, armies, an police forces. The author studied casts light upon the difficult period of occupation of the Ukraine by German troops. It is highlighted the changes in the number of employees and a list of titles in the hierarchy of the secret police. The author provides a comprehensive list of groups Secret Field Police in occupied Ukrainian teritirry including the Crimean Peninsula, with the creation time and place of deployment. It is paid attention to the interaction GFP with the German institutions and the local police. The basic strategy tasks of the secret police are studied. The theme can be used by scientists to further exploring the military history of the occupation. The article and conclusions are useful to readers to dispel the prejudices formed during the Soviet era.

Key words: secret field police, functionary uniform, zone of occupation, the Wehrmacht.